

Asia: OM 8/41/2015

Oikeusprosessien keventäminen

1. Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Etelä-Savon kärjäoikeus pitää mietinnössä ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina ja tarkoituksenmukaisena.

2. Kokoonpanosäännökset

a) Lausuntonne kärjäoikeuden kokoonpanosäännöksiä koskevista muutosehdotuksista

Mietinnössä tavoitellaan kokoonpanojen keventämisellä taloudellisia säästöjä. Asianosaisten, yleisön ja median silmissä kokoonpanojen edelleen keventäminen laajentamalla yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltävien rikosasioiden käyttöalaa on omiaan herättämään kysymyksen oikeudenkäynnin ja tuomion varmuudesta ja siten tuomitsemistoiminnan laadusta. Tältä osin kaavailut ehdotukset näyttäytyvät vain taloudellisina säästötoimina ja ne ovat omiaan heikentämään tuomioistuiminnan laatua. Säästötoimien sijaan kärjäoikeuksien mahdollisuuksia käyttää laajempia ammattituomarikokoonpanoja tulisi merkittävästi lisätä kuten eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on lausunnossaan todennut. Sen sijaan, että yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltävien rikosasioiden käyttöalaa laajennetaan mietinnössä esitetyllä tavalla, tulisi ottaa keskusteluun lautamiesjärjestelmän tarkoituksenmukaisuus ylipäänsä.

Ehdotus uudesta kahden tuomarin kokoonpanosta on kannatettava.

b) Lausuntonne hovioikeuden kokoonpanosäännöksiä koskevista muutosehdotuksista

Tältä osin kärjäoikeus ei lausu asiasta.

c) Lausuntonne korkeimman oikeuden kokoonpanosäännöksiä koskevista muutosehdotuksista

Tältä osin kärjäoikeus ei lausu asiasta.

3. Kirjallinen menettely

Lausuntonne kirjallista menettelyä koskevista muutosehdotuksista

Kirjallisen menettelyn osalta mietinnössä ehdotetaan, että haasteen tiedoksiannon yhteydessä vastaajalle tulee antaa tietoa syyttäjän vaatimasta rangaistuslajista ja rangaistuksen enimmäismäärästä. Ehdotusta ei voi kannattaa.

Rangaistuksen määrääminen rikosasiassa on tuomioistuimen tehtävä. Syyttäjän rooliin ei sovi "maksimirangaistuksen ilmoittaminen" - minimirangaistusta koskevan näkemyksen esiin tuominen sen sijaan kuvaa syyttäjän arviointia mittaamisperusteiden soveltaminen lopputuloksesta lievimmillään ja antaa vastaajalle mahdollisuuden arvioida, miten hän haluaa osallistua oikeudenkäyntiin.

Jos syyttäjä esittää käsityksensä maksimirangaistuksesta, vastaaja saa perustellun aiheen olettaa, että rangaistus ei voi olla tätä ankarampi. Jos tuomari arvioi haastetta antaessaan, että todennäköinen voi olla syyttäjän esittämää maksimirangaistusta ankarampi, on tuomioistuimen varattava vastaajalle tilaisuus tulla seuraamuksen osalta kuulluksi. Tämä merkitsisi joko erillistä haasteen tiedoksi antamisen kuulemismenettelyä tai asiassa annettavan haasteen määräykseen erillisen ja selkeän huomautuksen siitä, että tuomioistuin voi tuomita ankaramman seuraamuksen kuin mitä syyttäjä on seuraamuskannanotossaan lausunut. Ensin mainittu lisää tuomioistuimen työtä ja viivästyttää oikeudenkäyntiä, jälkimmäinen on omiaan antamaan vastaajalle kuvan siitä, että tuomari on jo arvioinut rangaistusta vastaajaa kuulematta ja että seuraamus tulisi poikkeamaan syyttäjän seuraamuskannanotosta. Tämä voi edelleen myös johtaa "turhaan puolustautumiseen".

Syyttäjien tuleekin sisällyttää haastehakemuksiinsa näkemyksensä tuomittavan rangaistuksen vähimmäismäärästä. Mikäli kysymyksessä on tilanne, jossa eri seuraamuslajit ovat mahdollisia, syyttäjän tulee ilmaista tämä kannanotossaan.

Vastaajan oikeusturvaa voidaan parantaa kirjallisen menettelyn asioissa selkeyttämällä vastaajalle annettavia ohjeita ja kiinnittäen huomiota siihen, että vastaaja voi tunnustuksensa ja syytteen oikeaksi myöntämisen lisäksi antaa käräjäoikeudelle lausuman rangaistuksen mittaamiseen vaikuttavista seikoista. Tuomareiden käsityksen mukaan vastaajat eivät juuri lainkaan lausu kirjallisen menettelyn asioissa muutoin kuin palauttamalla suostumuslomakkeen.

Mietinnössä viitataan perustuslakiin ja katsotaan, että kirjallisen menettelyn soveltamisalaa ei ole tarpeellista laajentaa. Perustuslaki, Euroopan ihmisoikeussopimus, EU:n lainsäädäntö tai muutkaan kansainväliset sopimusvelvoitteet eivät kuitenkaan aseta estettä kirjallisen menettelyn soveltamisalan laajentamiselle siten, että nykyinen ROL 5A luvun 5 § kumotaan ja velvollisuus varata vastaajalle tilaisuus suullisen lausuman antamiseen lainkohdan tilanteessa poistetaan. Tämän myötä kirjallisen menettelyn hyödyt toteutuvat koko menettelyn soveltamisalalla (tuomittava rangaistus korkeintaan 9 kuukautta vankeutta). Vastaajan oikeusturva ei vaarantuisi, koska hän voisi antaa kirjallisen lausuman ja jos tuomioistuin lausuman johdosta tai muutoin harkitsisi vastaajan oikeusturvan edellyttävän suullisen käsittelyn toimittamista, siihen olisi mahdollisuus.

Muutosesitys liittyen asianomistajan suostumukseen kirjallisessa menettelyssä on kannatettava.

4. Yhden kosketuksen periaate

Lausuntonne paikallapysymisvelvollisuutta haasteen tiedoksiantamista varten koskevasta ehdotuksesta (ETL 10:2a)

Ehdotus on kannatettava.

5. Syytetyn velvollisuus osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin

Lausuntonne syytetyn läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevista muutosehdotuksista (ROL 8 luku ja OK 26:20)

Mietinnössä ehdotettu ROL 8 luvun 12 §:n muutos on kannatettava. Poissaolokäsittelyssä tuomittavan rangaistuksen ylärajan nostaminen 9 kuukauteen ei heikennä vastaajan oikeusturvaa, sillä vastaaja on haastettu pääkäsittelyyn ja hänellä on aina oikeus saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn.

Etelä-Savon kärjäoikeuden kärjätuomareiden käsityksen mukaan ROL 8 luvun 12 §:n säännös tulee vain harvoin sovellettavaksi eikä rangaistuksen ylärajan nostamisella kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen ole kärjäoikeuksien työn kannalta juurikaan merkitystä. Muutosten jatkovalmistelussa tulisikin ottaa esille myös ROL 8 luvun 11 §:ssä mainitun rangaistuksen ylärajan nostaminen kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen.

6. Videoyhteyden käyttö

Lausuntonne videoyhteyden käyttöä koskevista muutosehdotuksista

Kärjäoikeus pitää videoyhteyden käyttöalan laajentamisesta koskevia ehdotuksia kannatettavina. Videoyhteyden käyttöalan laajentaminen edellyttää kuitenkin riittävää ja toimivaa laitekantaa (viime aikoina huomattavia vaikeuksia videoyhteyksissä). Videoyhteyden käyttöalan laajennus edellyttää myös, että eri virastoissa on videokuulemisen mahdollistavat tarkoituksenmukaiset tilat ja videokuulemisesta aiheutuva työ huomioidaan henkilöstöresursseissa.

7. Muut ehdotukset

a) Lausuntonne pääkäsittelyn lykkäämistä koskevista muutosehdotuksista (OK 6:11 ja ROL 6:11)

Kärjäoikeudella ei ole huomautettavaa pääkäsittelyn lykkäämistä koskevien muutosehdotusten johdosta. Ehdotetut muutokset ovat kannatettavia.

b) Lausuntonne riita- ja rikosasian vireillepanoa ja valmistelua koskevista muutosehdotuksista (OK 5:5–6 ja ROL 7:4–5)

Ehdotukset ovat kannatettavia.

c) Lausuntonne ylimääräistä muutoksenhakua koskevista muutosehdotuksista (OK 31:14a ja OK 31:19)

Itä-Suomen hovioikeus on lausunnossaan liittyen päiväsakon rahamäärää koskevaan ylimääräiseen muutoksenhakuun esittänyt, että ylimääräisen muutoksenhaun sijaan päiväsakon rahamäärän alentamista koskeva asia voitaisiin käsitellä oikaisumenettelyssä käräjäoikeudessa. Etelä-Savon käräjäoikeus pitää Itä-Suomen hovioikeuden ehdotusta kannatettavana ja tarkoituksenmukaisena.

Muilta osin käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa ylimääräistä muutoksenhakua koskevista muutosehdotuksista.

8. Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Etelä-Savon käräjäoikeudella ei ole muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta.

Virtanen Marja

Etelä-Savon käräjäoikeus - Oikeusprosessien keventämistä koskeva työryhmän mietintö on käsitelty tuomarikokouksessa 24.8.2017.